

Els avis a qui van robar la joventut

El 1945, Quim Domènech Perich (1920-2001) va tornar a Banyoles. Havien passat set anys durant els quals havia perdut la guerra –va formar part de la Lleua del Biberó–, havia passat pels camps de concentració franquistes de Barbastre, Deusto i Miranda de Ebro, havia estat enviat al Marroc, a Selouane, en un dels eufemístics batallons de soldats treballadors que en condicions pèssimes construïen la carretera de Nador, i s'havia llicenciat d'un servei militar de tres anys que va haver de complir com si no hagués passat res. A casa no hi havia ningú i es va esperar al carrer, on va veure arribar el pare, Bartomeu. “Qui busca, senyor?”, li va demanar el pare, que no reconeixia el fill, endurit per les penalitats sofertes, viu, però al qual havien robat la joventut.

“Em va impactar molt quan ma mare, Dolors, m'ho va explicar”, assenyala Núria Planells, la neta de Quim Domènech i que ha volgut mantenir viva la història de l'avi i en extensió la memòria d'una família banyolina, els Domènech Perich, amb els quals la repressió va ser implacable i desmesurada. Perquè la família de “can Xumeia” són exemple de la humiliació als vençuts: el pare (Bartomeu), una filla (Maria) i un fill (Lluís) van anar a la presó; una altra filla, Carme, a l'exili, i en Quim va recórrer el períple dels camps de concentració. El cas de Maria Domènech és també paradigmàtic de la crueltat envers les dones: condemnada a 30 anys després que la detinguessin, el 22 de desembre del 1939 a Figueres, enviada per la direcció de Perpinyà amb l'objectiu de reorganitzar el PSUC. Durant la guerra Maria Domènech va formar part de la Unió de Dones de Catalunya, del Socors Roig i el 1937 va ser una de les primeres regidores de l'Ajuntament de Banyoles. S'amagava les ungles cremades quan els familiars la visitaven a la presó de les Corts de Barcelona. Hi va entrar amb 26 anys, vital i enèrgica, i en va sortir amb 38, envellida i de missa diària. “La repressió va aconseguir el seu objectiu”, recorda l'historiador Jordi Galofré.

Amb 17 anys, els mateixos que tenia l'avi Quim quan va marxar al front del Segre, la seva neta Núria, que no el va conèixer, ha estirat el fil de la intrahistòria familiar, més enllà del testimoni oral. Així, a partir d'un únic document que conservaven –el de la indemnització que en Quim va reclamar–, la neta ha reconstruït amb dates i llocs la història i la biografia de l'avi cercant papers oficials als arxius i al Memorial. L'excel·lència demostrada en aquesta tasca de recerca i de compilació de la informació li ha valgut el premi Joaquim Palmada que atorga el Centre d'Estudis Comarcals als treballs de batxillerat. “L'aprofundiment en les arrels pròpies i la descoberta de la història familiar és una bona manera de mantenir la identitat i, en el cas de les víctimes de la repressió franquista, és una manera de fer fracassar definitivament l'intent de la dictadura de destruir la memòria col·lectiva i, en definitiva, la pròpia identitat”, remarca Galofré en el pròleg.

El “«paisa» Quim”Quan l'avi era al batalló de treballadors de Melilla, un dels guàrdies el va apuntar amb l'escopeta al crit de “paisa Quim”. Tot seguit, es va sentir un tret. El guàrdia l'havia salvat d'una serp que s'acostava sigil·losa. L'any 1970, algú va tocar el timbre de casa en Quim de can Manxa: “paisa Quim”, es va sentir; el guàrdia marroquí era a Banyoles per feina i recordava que era el lloc on vivia el noi de la serp. Els ulls se'ls van negar.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 02-04-2024, Pàgina 12

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/politica/article/17-politica/2401896-els-avis-a-qui-van-robar-la-joventut.html>